

HET AANDENKEN

Van dezelfde auteur:

Diagnose besmet

Koud bloed

Alarmfase rood

De chirurg

De leerling

De zondares

Zustermoord

Verdwijn

De Mefisto Club

Koud hart

Tess Gerritsen

HET
AANDENKEN

the house of books

Oorspronkelijke titel

The Keepsake

Uitgave

Ballantine Books, New York

Copyright © 2008 by Tess Gerritsen

Copyright voor het Nederlandse taalgebied © 2009 by The House of Books,
Vianen/Antwerpen

Vertaling

Els Braspenning

Omslagontwerp

Studio Jan de Boer BNO, Amsterdam

Omslagfoto

Joyce Tenneson/Reunion Images

Foto auteur

© Kelly Campbell Photography

Opmaak binnenwerk

ZetSpiegel, Best

ISBN 978 90 443 2531 7

D/2009/8899/108

NUR 332

www.thehouseofbooks.com

www.tessgerritsen.nl

All rights reserved.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor Adam en Joshua,
voor wie de zon zich verheft

Elke mummie is een ontdekkingsreis, een onbekend werelddeel dat je voor het eerst betreedt.

Dr. Jonathan Elias, egyptoloog

Dankbetuiging

Ik ben bijzonder veel dank verschuldigd aan dr. Jonathan Elias van het Akhmim Mummy Studies Consortium en aan Joann Potter van het Vassar College Frances Lehman Loeb Art Center, die me hebben ingewijd in de spannende wereld van Shep-en-Mins CT-scans. Daarnaast gaat mijn dank uit naar Linda Marrow voor haar briljante redactionele aanwijzingen, naar Selina Walker voor haar scherpe blik, en naar mijn onvermoeibare literair agent Meg Ruley van Jane Rotrosen Agency.

Maar bovenal wil ik mijn man bedanken. Voor alles.

I

Hij komt eraan.

Ik voel het in mijn botten. De geur hangt in de lucht, een geur zo herkenbaar als die van warm zand, scherpe kruiden en het zweet van honderd mannen die zwoegen in de brandende zon. Het zijn de geuren van de westelijke woestijn van Egypte en ik kan ze nog steeds ruiken, ook al is dat land bijna een halve wereldbol verwijderd van de donkere slaapkamer waarin ik me nu bevind. Vijftien jaar zijn verstreken sinds ik in die woestijn was, maar zodra ik mijn ogen sluit, ben ik er weer, sta ik aan de rand van het tentenkamp te staren naar de zonsondergang achter de grens met Libië. De wind in de wadi kreunt als een vrouw. Ik hoor de slagen van de pikhouwelen en het schrapen van de spaden, zie de Egyptische arbeiders die als mieren over het opgravingsterrein scharrelen en de rieten manden vullen met aarde. Toen ik vijftien jaar geleden door die woestijn liep, had ik het gevoel dat ik een rol speelde in een film over het avontuur van een ander. Niet van mij. En het was beslist geen avontuur dat een stil meisje uit Indio, Californië, ooit had verwacht mee te maken.

De koplampen van een voorbijrijdende auto schijnen door mijn gesloten oogleden. Als ik mijn ogen open, verdwijnt Egypte. Ik sta niet meer in de woestijn te kijken naar een hemel die door de zonsondergang bont en blauw wordt gekleurd. Ik ben een halve wereld daarvandaan, in mijn donkere slaapkamer in San Diego.

Ik stap uit bed, loop op mijn blote voeten naar het raam en kijk naar buiten. Ik zie een vermoeide wijk met witgepleisterde blokkendozen uit de jaren vijftig, toen de American Dream nog niet werd uitgedrukt in minivilla's en tweedeursgarages. Er straalt eerlijkheid af van de stevige, bescheiden woningen, die niet zijn gebouwd om indruk te maken maar om bescherming te bieden. Ik voel me hier anoniem en dus veilig. Zomaar een alleenstaande moeder die met veel moeite probeert een recalci-trante dochter op te voeden.

Ik gluur tussen de gordijnen door naar de straat en zie een donkere personenauto vaart minderen. Hij stopt en de koplampen worden gedoofd. Ik blijf kijken tot de bestuurder zal uitstappen, maar dat gebeurt niet. Hij blijft zitten. Misschien luistert hij naar de radio, misschien heeft hij ruzie gehad met zijn vrouw en kan hij haar niet onder ogen komen. Misschien zitten er in die auto twee geliefden die nergens anders naartoe kunnen. Ik kan veel redenen verzinnen die geen van alle beangstigend zijn en toch breekt het angstzweet me uit.

Even later doet de bestuurder van de auto de lichten weer aan en rijdt weg.

Zelfs nadat hij om de hoek is verdwenen, blijf ik nerveus staan met het gordijn in mijn klamme handen geklemd. Dan loop ik terug naar het bed en ga boven op de dekens liggen, maar ik kan de slaap niet vatten. Het is een warme zomeravond en ik lig te transpireren, maar ik houd het raam dicht en op slot en heb tegen mijn dochter Tari gezegd dat ze dat ook moet doen. Maar Tari luistert niet altijd naar me.

Ze luistert steeds minder naar me.

Ik sluit mijn ogen en zoals altijd zie ik Egypte weer. Mijn gedachten keren altijd terug naar Egypte. Nog voordat ik er ooit was geweest, droomde ik al van dat land. Toen ik zes was, zag ik op de cover van *National Geographic* een foto van de Vallei der Koningen en was het alsof ik iets herkende, alsof ik keek naar een geliefd gezicht dat ik bijna was vergeten. Dat

was Egypte voor mij: een geliefd gezicht dat ik dolgraag wilde terugzien.

In de daaropvolgende jaren legde ik de basis voor mijn terugkeer. Ik deed goed mijn best op school. Ik kreeg een beurs voor Stanford, waar ik college liep bij een professor van wie ik een lovende aanbeveling kreeg voor een vakantiebaantje op een opgravingsterrein in de westelijke woestijn van Egypte.

In juni, aan het einde van mijn eerste studiejaar, stapte ik op een vliegtuig naar Egypte.

In mijn duistere slaapkamer in Californië herinner ik me nog precies hoe het felle zonlicht op het withete zand pijn deed aan mijn ogen. Ik ruik de zonnebrandcrème op mijn huid en voel het prikken van het woestijnzand dat door de wind in mijn gezicht wordt geblazen. Die herinneringen maken me altijd gelukkig. Met een troffel in mijn hand en de zon op mijn schouders was dit het hoogtepunt van mijn meisjesdromen.

Hoe snel kunnen dromen veranderen in nachtmerries. Ik was als een enthousiaste studente aan boord van het vliegtuig naar Caïro gestapt. Toen ik drie maanden later naar huis terugkeerde, was ik een volslagen andere vrouw.

Ik keerde niet in mijn eentje terug uit de woestijn. Ik werd achtervolgd door een monster.

In het donker sper ik opeens mijn ogen open. Was dat een voetstap? Een deur die piepend openging? Ik blijf op de klamme lakens liggen en voel mijn hart tegen mijn ribben slaan. Ik durf niet op te staan, durf ook niet te blijven liggen.

Er is iets niet goed.

Gedurende de vele jaren dat ik me heb verscholen, heb ik geleerd dat ik de waarschuwingssignalen in mijn hoofd niet mag negeren. Dankzij die indringende fluisterstem leef ik nog. Ik heb geleerd te letten op elke afwijking, elke rimpeling in de normale gang van zaken. Een onbekende auto in de straat houd ik scherp in de gaten. Als een collega me vertelt dat er iemand naar me heeft gevraagd, ben ik meteen op mijn qui-vive. Ik heb altijd

een gedetailleerd ontsnappingsplan klaar, ook als ik het niet onmiddellijk nodig heb. Ik ben altijd overal op voorbereid. Mijn dochter en ik kunnen binnen twee uur onder valse namen de grens naar Mexico oversteken. Onze paspoorten, met de nieuwe namen, zitten altijd in mijn koffer.

We hadden al moeten gaan. We hadden niet zo lang moeten wachten.

Maar hoe krijg je een meisje van veertien zover dat ze haar vriendinnen in de steek laat? Tari is het probleem. Ze weet niet dat we in gevaar verkeren.

Ik trek het laatje van het nachtkastje open en pak het pistool. Ik heb er geen vergunning voor en het maakt me nerveus, een vuurwapen in een huis waar een kind woont. Maar na zes week-einden op de schietbaan kan ik er in elk geval mee omgaan.

Mijn blote voeten maken geen geluid als ik mijn kamer verlaat en door de gang loop, langs de gesloten deur van mijn dochters kamer. Ik verricht de inspectie zoals ik die al duizend keer heb gedaan, in het donker. Net als elk doelwit voel ik me het veiligst in het donker.

Ik controleer eerst de ramen en de deur van de keuken. Daarna de ramen van de zitkamer. Alles zit op slot. Ik loop terug door de gang en blijf staan bij de kamer van mijn dochter. Tari is de laatste tijd nogal fanatiek wat haar privacy betreft, maar er zit geen slot op haar deur en dat zal ik ook nooit toestaan. Ik moet naar binnen kunnen om met mijn eigen ogen te zien dat alles in orde is.

De deur piept hinderlijk als ik hem opendoe, maar daar wordt ze toch niet wakker van. Zoals bij de meeste tieners grenst haar slaap aan bewusteloosheid. Het eerste wat me opvalt, is dat het tocht. Ik zucht. Weer heeft Tari mijn verzoek naast zich neergelegd en haar raam wijdopen laten staan.

Het voelt aan als heiligschennis als ik met het pistool in mijn hand de kamer van mijn dochter binnenga, maar ik moet dat raam dichtdoen. Ik blijf naast het bed staan, kijk naar haar ge-

zicht, luister naar het rustige ritme van haar ademhaling. Ik herinner me de eerste keer dat ik haar zag, toen ze krijsend, met een vuurrood gezichtje, door de verloskundige werd opgeheven. De bevalling had achttien uur geduurd en ik was zo uitgeput dat ik nauwelijks mijn hoofd kon optillen. Maar na één blik op mijn baby was ik in staat uit bed te springen en haar desnoods tegen een heel leger belagers te verdedigen. Dat was ook het moment waarop ik wist hoe ik haar zou noemen. Ik dacht aan de woorden die in de grote tempel van Aboe Simbel waren gegraveerd, de woorden die Ramses II had gekozen om uiting te geven aan zijn liefde voor zijn vrouw.

NEFERTARI, VOOR WIE DE ZON ZICH VERHEFT

Mijn dochter Nefertari is de enige schat die ik uit Egypte mee naar huis heb gebracht. En ik ben doodsbang dat ik haar zal verliezen.

Tari heeft zoveel van mij. Het is alsof ik mezelf zie slapen. Op haar tiende was ze al in staat hiërogliefen te lezen. Op haar twaalfde kon ze alle dynastieën opdreunen tot en met de Ptolemaeën. Haar weekeinden brengt ze door in het Museum of Man. Ze is in alle opzichten mijn kloon en er is na al deze jaren nog steeds geen spoor van haar vader te bekennen in haar gezicht, haar stem of, en dat is het allerbelangrijkste, in haar ziel. Ze is mijn dochter, helemaal van mij alleen, onaangetast door het kwaad dat haar heeft verwekt.

Maar ze is ook een normaal meisje van veertien en daarom sinds een paar weken de reden voor enorm veel frustratie, omdat ik voel dat kwade machten op ons loeren. 's Nachts lig ik te luisteren of ik de voetstappen van het monster hoor. Mijn dochter is zich niet van die kwade machten bewust, omdat ik de waarheid voor haar heb verzwegen. Ik wil dat ze onbevreesd opgroeit tot een sterke, heldhaftige vrouw die niet bang is voor schaduwen. Ze begrijpt niet waarom ik 's nachts door het huis

loop, waarom ik de ramen op slot doe en tweemaal controleer of de deuren vergrendeld zijn. Ze vindt dat ik me overdreven veel zorgen maak en dat is ook zo. Ik maak me zorgen voor twee, om de illusie in stand te kunnen houden dat er niks aan de hand is.

Dat is wat Tari denkt. Ze houdt van San Diego en kijkt verlangend uit naar haar eerste jaar op de middelbare school. Ze heeft hier vrienden en vriendinnen en we de ouder die probeert tussen een tienermeisje en haar vriendinnen te komen. Ze is net zo wilskrachtig als ik en als ze niet zo had tegengestribbeld, waren we weken geleden al vertrokken.

Een windvlaag komt door het open raam naar binnen. Het zweet op mijn huid verkilt.

Ik leg het pistool op het nachtkastje en loop naar het raam om het dicht te doen. Een ogenblik blijf ik staan om de koele lucht op te snuiven. Buiten is het stil, op het gezoem van een mug na. Ik voel een prikje in mijn wang. De betekenis van die muggenbeet dringt pas tot me door als ik mijn armen ophef om het raam te sluiten. Ik voel de ijzige adem van paniek over mijn rug glijden.

Er zit geen hor voor het raam. *Waar is de hor?*

Dan pas voel ik de aanwezigheid van het kwaad. Terwijl ik liefdevol naar mijn dochter keek, keek het kwaad naar mij. Het heeft altijd toegekeken, geduldig, wachtend tot het de kans kreeg toe te slaan. Nu heeft het ons gevonden.

Ik draai me ernaar om.

2

Dr. Maura Isles wist niet of ze moest blijven of verdwijnen.

Ze stond verdekt opgesteld op het parkeerterrein van het Pilgrim Hospital, ver van het felle licht van de schijnwerpers, ruimschoots buiten de kring van televisiecamera's. Ze wilde niet gezien worden en de meesten van de plaatselijke journalisten zouden de opvallende vrouw met het bleke gezicht en het kaarsrechte, zwarte haar, waar ze de bijnaam Koningin van de Doden aan te danken had, meteen herkennen. Voorlopig had niemand gemerkt dat ze was aangekomen en werden er geen camera's op haar gericht. De verslaggevers keken allemaal naar het witte busje dat zojuist voor de ingang van het ziekenhuis tot stilstand was gekomen om de fameuze passagier uit te laden. De achterportieren van het busje gingen open en een batterij flitslichten barstte los toen de roemruchte patiënt behoedzaam uit het busje werd getild en op een brancard gelegd. De onverwachte roem van de patiënt was veel groter dan die van een eenvoudige patholoog-anatoom. Vandaag behoorde Maura tot het met ontzag vervulde publiek en was ze hier om dezelfde reden als de verslaggevers, die zich op deze warme zondagavond als opgewonden groupies bij het ziekenhuis hadden verzameld.

Allen hoopten een glimp van Madam X op te vangen.

Maura had al vaak met journalisten te maken gehad, maar vond de ziekelijke nieuwsgierigheid van deze menigte alarme- rend. Ze wist dat hun aandacht in één klap kon omslaan als er

een nieuwe prooi binnen hun gezichtsveld kwam en ze voelde zich vanavond toch al zo aangeslagen en kwetsbaar. Ze overwoog aan de horde te ontsnappen door rechtsomkeert te maken en weer in haar auto te stappen, maar thuis wachtte haar alleen stilte en misschien een paar glazen wijn te veel als gezelschap in plaats van Daniel Brophy. De laatste tijd waren er veel te veel van dergelijke avonden geweest, maar ze had geweten dat ze daar niet aan kon ontkomen toen ze verliefd op hem was geworden. Het hart kiest zonder de consequenties af te wegen. Het houdt geen rekening met onvermijdelijk eenzame nachten.

De brancard met Madam X werd naar binnen gereden en de horde verslaggevers dromde erachteraan. Door de glazen deuren van de hal zag Maura felle lampen en opgewonden gezichten, terwijl zij nu helemaal alleen op de parkeerplaats stond.

Uiteindelijk ging ze toch naar binnen.

De brancard werd door de hal geduwd, langs verbaasde bezoekers en leden van het ziekenhuispersoneel die opgewonden klaarstonden om foto's te maken. De stoet vervolgde zijn weg naar de afdeling Radiologie, maar bij de volgende binnendeur mocht alleen de brancard erdoor. Een staflid van het ziekenhuis kwam naar voren en hield de verslaggevers tegen.

‘Tot mijn spijt kunt u niet verder mee,’ zei hij. ‘Ik weet dat u er allemaal bij wilt zijn, maar de ruimte is simpelweg te klein.’ Hij hief zijn handen op toen er een teleurgesteld gemompel klonk. ‘Mijn naam is Phil Lord en ik ben het hoofd van de afdeling Public Relations van het Pilgrim Hospital. We zijn bijzonder verheugd dat we deel mogen uitmaken van deze studie, want een patiënt als Madam X krijgen we niet vaak. Slechts eens in de tweeduizend jaar ongeveer.’ Hij glimlachte toen het verwachte gelach opklonk. ‘De CT-scan zal niet veel tijd in beslag nemen. Als u zo vriendelijk wilt zijn erop te wachten, zal een van de archeologen na afloop naar buiten komen om de bevindingen bekend te maken.’ Hij wendde zich tot een bleke man

van een jaar of veertig die stilletjes in de hoek stond, alsof hij hoopte dat niemand hem zou opmerken. ‘Dr. Robinson, wilt u iets zeggen voordat we beginnen?’

Deze menigte toespreken was duidelijk het laatste wat de bebrilde man graag wilde, maar hij haalde diep adem en kwam dapper naar voren, terwijl hij zijn bril omhoogduwde naar de brug van zijn haakneus. Deze archeoloog was niet bepaald een Indiana Jones. Met zijn terugwijkende haarlijn en knipperende ogen leek hij meer op een accountant die gevangenzat in het verblindende licht van de opdringerige camera’s. ‘Mijn naam is Nicholas Robinson,’ zei hij. ‘Ik ben de conservator van...’

‘Kunt u iets harder praten?’ riep een van de journalisten.

‘O, sorry.’ Dr. Robinson schraapte zijn keel. ‘Ik ben de conservator van het Crispin Museum. We zijn het Pilgrim Hospital bijzonder dankbaar dat het zo welwillend heeft aangeboden een CT-scan van Madam X te maken. Dat biedt ons de unieke gelegenheid een intiem kijkje in het verleden te nemen. Te oordelen naar de opkomst bent u net zo nieuwsgierig als wij. Mijn collega, dr. Josephine Pulcillo, is egyptoloog en zal u te woord staan nadat de scan is voltooid. Ze zal dan de bevindingen bekendmaken en vragen beantwoorden.’

‘Wanneer wordt Madam X tentoongesteld aan het publiek?’ riep een verslaggever.

‘We verwachten binnen een week,’ antwoordde Robinson. ‘De nieuwe tentoonstelling is al ingericht en...’

‘Is al bekend wie ze was?’

‘Waarom is ze niet eerder tentoongesteld?’

‘Kan ze van koninklijken bloede zijn?’

‘Dat weet ik niet,’ zei Robinson, met zijn ogen knipperend bij de lawine van vragen. ‘We moeten zelfs nog bevestigd krijgen dat het om een vrouw gaat.’

‘Weet u dat dan nog steeds niet? U hebt haar een halfjaar geleden gevonden!’

‘De analyses vergen tijd.’

‘Eén blik zou voor mij genoeg zijn,’ zei een journalist en iedereen lachte.

‘Zo eenvoudig is het niet,’ zei Robinson. Zijn bril zakte weer van zijn neus. ‘Omdat ze tweeduizend jaar oud is, is ze uitermate breekbaar en moet ze met veel zorg behandeld worden. Ik vond het al zo zenuwslopend dat ze vanavond in dat busje hierheen getransporteerd moest worden. De grootste zorg van het museum is dat ze intact blijft. Ik beschouw mezelf als een lijfwacht die de plicht heeft haar te beschermen. Daarom hebben we er ook zo lang over gedaan om deze scan te coördineren met het ziekenhuis. We moeten langzaam en zorgvuldig te werk gaan.’

‘Wat hoopt u via deze scan over haar te weten te komen, Dr. Robinson?’

Nu lichtte Robinsons gezicht op. ‘Wat we over haar te weten hopen te komen? Alles! Haar leeftijd, haar gezondheidstoestand, de methode die is gebruikt om haar te conserveren. Als we boffen, ontdekken we misschien zelfs waaraan ze is gestorven.’

‘Is dat de reden waarom de forensisch patholoog hier is?’

De groep draaide zich om als een veellogig beest en staarde naar Maura, die achter in het vertrek stond. Zoals altijd kromp ze inwendig ineen op het moment dat de televisiecamera’s naar haar toezwenkten.

‘Dr. Isles,’ riep een verslaggever, ‘bent u hier om een diagnose te stellen?’

‘Waarom is het forensisch laboratorium erbij betrokken?’ vroeg een ander.

De laatste vraag vereiste een antwoord, om te voorkomen dat het nieuws door de media verkeerd zou worden gebracht.

Maura zei ferm: ‘Het forensisch laboratorium is er niet bij betrokken. Ik krijg voor mijn aanwezigheid hier ook geen honorarium.’

‘Maar u bent hier wel,’ zei de knappe blonde spetter van Channel 5 die Maura nooit had gemogen.

‘Op uitnodiging van het Crispin Museum. Dr. Robinson was van mening dat het misschien nuttig zou zijn het perspectief van een forensisch patholoog in deze zaak te betrekken. Dus heeft hij me vorige week opgebeld om te vragen of ik bij de scan aanwezig wilde zijn. Geloof me, iedere patholoog zou zo’n kans met beide handen aangrijpen. Ik ben net zo nieuwsgierig naar Madam X als u en kan nauwelijks wachten tot ik haar te zien krijg.’ Ze keek indringend naar de curator. ‘Kunnen we al beginnen, dr. Robinson?’

Ze had hem een reddingsboei toegegooid en die greep hij snel. ‘Ja. Ja, we kunnen beginnen. Als u mij wilt volgen, dr. Isles?’

Ze baande zich een weg door de mensen en liep achter hem aan de afdeling Radiologie op. Toen de deur achter hen dichtging en ze van de pers verlost waren, slaakte Robinson een diepe zucht.

‘Hier ben ik toch zo slecht in, in mensen toespreken,’ zei hij. ‘Ik ben blij dat u me gered hebt.’

‘Ik ben het inmiddels gewend, omdat ik het helaas te vaak moet doen.’

Ze gaven elkaar een hand en hij zei: ‘Het doet me veel genoegen om eindelijk met u kennis te maken, dr. Isles. Meneer Crispin wilde u ook graag ontmoeten, maar hij heeft een paar maanden geleden een nieuwe heup gekregen en kan nog niet lang staan. Hij vroeg of ik u de groeten wilde doen.’

‘Toen u me uitnodigde, hebt u me niet gewaarschuwd dat ik me een weg zou moeten banen door die horde.’

‘De pers?’ Robinson keek gepijnigd. ‘De pers is een noodzakelijk kwaad.’

‘Noodzakelijk voor wie?’

‘Het museum. Sinds het artikel over Madam X is de kaartverkoop enorm toegenomen. En dat terwijl we haar nog niet eens hebben tentoongesteld.’

Robinson nam haar mee door een doolhof van gangen. Het

was zondagavond en dus was het er rustig. Alle kamers die ze passeerden waren in duisternis gehuld.

‘Het zal een beetje dringen worden,’ zei Robinson. ‘Er is niet veel ruimte, zelfs niet voor een kleine groep.’

‘Wie komen er allemaal?’

‘Mijn collega Josephine Pulcillo, de radioloog, dr. Brier, en de laborant die de scan zal maken. O, en een cameraploeg.’

‘Hebt u die gehoord?’

‘Nee. Ze zijn van Discovery Channel.’

Ze lachte verrast. ‘Nu ben ik écht onder de indruk.’

‘Het houdt wel in dat we moeten oppassen wat we zeggen.’ Hij stopte voor de deur waar CT op stond en zei zachtjes: ‘Ik geloof dat ze al aan het filmen zijn.’

Ze deden voorzichtig de deur van de CT-kamer open, waar de filmploeg inderdaad opnamen aan het maken was van dr. Brier die uitleg gaf over de technologie die ze gingen gebruiken.

‘CT staat voor computertomografie. Onze machine laat vanuit duizenden invalshoeken röntgenstralen door de patiënt heen gaan. De computer verwerkt de informatie en levert een driedimensionaal beeld van de interne anatomie. Dat kunt u op deze monitor zien. Het zal eruitzien als een reeks doorsneden, alsof we het lichaam daadwerkelijk in plakjes snijden.’

Terwijl het filmen doorging, liep Maura op haar tenen naar de bedieningskamer. Daar keek ze door de grote glazen ruit en zag ze Madam X voor de allereerste keer.

In de exclusieve wereld van musea waren Egyptische mummies de onbetwiste rocksterren. Rondom hun vitrines trof je meestal de schoolkinderen aan, met hun neuzen vlak bij het glas, gefascineerd door de zeldzame blik op de dood. Het gebeurde niet vaak dat moderne ogen een menselijk lijk tentoongesteld konden zien, tenzij het de aanvaardbare vorm van een mummie had. Mensen waren dol op mummies en Maura was geen uitzondering. Ze staaarde er als gehypnotiseerd naar, ook al zag ze alleen maar een menselijke vorm in een open kist, het

lichaam verborgen onder eeuwenoude repen linnen. Op het gezicht lag een uit papyrus vervaardigd masker: het geschilderde gelaat van een vrouw met geheimzinnige donkere ogen.

Maar toen trok een andere vrouw in de CT-kamer Maura's aandacht. Een jonge vrouw die katoenen handschoenen aanhad en zich over de kist boog om de lagen Ethafoam rondom de mummie weg te halen. Donkere pijpenkrullen vielen rond haar gezicht. Ze richtte zich op, streek haar krullen naar achteren en onthulde ogen die net zo donker en opvallend waren als die op het masker. Haar mediterrane gelaatstreken zouden in een Egyptische tempelschildering niet misstaan, maar haar kleding was uitermate modern: een nauwsluitende spijkerbroek en een Live Aid-T-shirt.

‘Mooi is ze, hè?’ fluisterde dr. Robinson. Hij was naast Maura komen staan en heel even wist ze niet zeker wie hij bedoelde: Madam X of de jonge vrouw. ‘Ze lijkt in een uitstekende conditie te verkeren. Ik hoop toch zo dat het lichaam net zo goed bewaard is als de windsels.’

‘Hoe oud denkt u dat ze is? Kunt u een schatting maken?’

‘We hebben een stukje van het bovenste windsel opgestuurd voor een C14-datering. Het was een enorme hap uit ons budget, maar Josephine wilde het per se. Het blijkt afkomstig uit de tweede eeuw voor Christus.’

‘Dat is het tijdperk van de Ptolemaeën, niet?’

Hij reageerde met een vergenoegde glimlach. ‘U kent de Egyptische dynastieën, hoor ik.’

‘Ik had op college vóór de universiteit antropologie als hoofdvak, maar kan me er helaas niet veel van herinneren, behalve dit en de Yanomamö-stam.’

‘Dat vind ik al heel wat.’

Ze staaarde naar het ingepakte lichaam, vol verwondering omdat het meer dan tweeduizend jaar oud was. Wat een reis had het gemaakt: het had duizenden kilometers en tweeduizend jaar overbrugd om terecht te komen op een CT-tafel in

een ziekenhuis in Boston waar het zou worden bekeken door nieuwsgierige ogen. ‘Laat u haar tijdens de scan in de kist liggen?’ vroeg ze.

‘We willen haar zo weinig mogelijk verroeren. De kist zit niet in de weg. We zullen evengoed kunnen zien wat er onder het linnen zit.’

‘Hebt u dan nog geen kijkje genomen?’

‘U bedoelt of we een deel van haar *ontbloot* hebben?’ Zijn vriendelijke ogen werden groot van afgrijzen. ‘Natuurlijk niet. Honderd jaar geleden zouden archeologen dat wel gedaan hebben, wat de reden is waarom er zo veel mummies zijn beschadigd. Er zitten waarschijnlijk laagjes hars onder de buitenste windsels, dus kun je ze niet zomaar afwikkelen. Je zou ze misschien moeten openknippen. Dat brengt niet alleen schade toe, maar het is ook een gebrek aan respect. Ik zou zo iets nooit doen.’ Hij keek door het raam naar de donkerharige vrouw. ‘En Josephine zou me vermoorden als ik het deed.’

‘Is dat uw collega?’

‘Ja. Dr. Pulcillo.’

‘Ze ziet eruit als zestien.’

‘Ik weet het, maar ze is bijzonder pienter. Zij is degene die deze scan heeft geregeld. Toen de juristen van het ziekenhuis haar plannen probeerden te dwarsbomen, heeft ze toch voor elkaar gekregen dat het kon doorgaan.’

‘Waarom maakten de juristen bezwaar tegen de scan?’

‘Zonder gekheid? Omdat deze patiënt er geen schriftelijke toestemming voor kon geven.’

Maura lachte ongelovig. ‘Wilden ze echt een ondertekend formulier van een mummy?’

‘Juristen houden zich aan de letter van de wet. Zelfs als de patiënt al een paar duizend jaar dood is.’

Dr. Pulcillo had al het vulmateriaal verwijderd. Ze kwam naar de bedieningskamer en trok de tussendeur dicht. De mummie lag nu los in de kist, wachtend op de eerste röntgenstralen.

‘Dr. Robinson,’ zei de laborant met zijn vingers gereed boven het toetsenbord van de computer. ‘We moeten alle verplichte patiënteninformatie invullen voordat we met de scan kunnen beginnen. Wat zal ik invullen bij geboortedatum?’

De conservator fronste. ‘Tjonge. Moet u echt een geboortedatum hebben?’

‘Ik kan de scan pas starten wanneer alle hokjes zijn ingevuld. Ik heb het jaar nul geprobeerd, maar dat accepteert de computer niet.’

‘Zullen we de datum van gisteren invullen? Dan is het lijk één dag oud.’

‘Dat kan. Het programma moet ook de sekse weten. Mannelijk, vrouwelijk, onzijdig.’

Robinson knipperde met zijn ogen. ‘Is er echt een categorie “onzijdig”?’

De laborant lachte. ‘Ik heb nog nooit de gelegenheid gekregen die aan te vinken.’

‘Laten we dat nu dan doen. Op het masker is een vrouwengezicht geschilderd, maar je weet maar nooit. We zullen na de scan pas weten of het een man of een vrouw is.’

‘Goed,’ zei dr. Brier, de radioloog. ‘Dan kunnen we nu beginnen.’

Robinson knikte. ‘Vooruit met de geit.’

Ze stelden zich op rond het computerscherm, in afwachting van de eerste beelden. Door het raam zagen ze hoe de tafel met Madam X heel langzaam in de ronde opening werd geschoven, waar ze onder vele hoeken gebombardeerd zou worden door röntgenstralen. Computertomografie was een nieuwe medische technologie, die pas sinds kort werd gebruikt als archeologisch instrument. Niemand in die kamer was ooit bij een CT-scan van een mummie aanwezig geweest. Terwijl ze op een kluitje naar het scherm tuurden, was Maura zich bewust van de televisiecamera die op hun gezichten was gericht om hun reacties te registreren. Nicholas Robinson stond naast haar en wiegde van

voren naar achteren op de ballen van zijn voeten. Hij straalde zoveel nervositeit uit dat alle andere aanwezigen erdoor werden aangestoken. Maura voelde dat haar hart sneller begon te kloppen toen ze haar hals rekte om het scherm beter te kunnen zien. Het eerste beeld dat verscheen, gaf echter alleen maar aanleiding tot ongeduldige zuchten.

‘Dit is alleen nog maar de buitenkant van de kist,’ zei dr. Brier.

Maura wierp een blik op Robinson en zag dat zijn opeengeklemd lippen een strakke lijn vormden. Zou zo dadelijk blijken dat Madam X alleen maar een bundel lappen was waar niets in zat? Josephine Pulcillo stond naast hem en zag er al net zo gespannen uit. Ze klemde haar handen om de rugleuning van de stoel van de radioloog en keek over zijn schouder, in afwachting van de eerste glimp van iets wat herkenbaar was als een onderdeel van een mens, iets wat zou bevestigen dat de windsels een lijk bevatten.

Bij het volgende beeld veranderde alles. Het was een verrassend lichte schijf en toen die verscheen, stokte ieders adem.

Bot.

Dr. Brier zei: ‘Dat is het topje van de schedel. Gefeliciteerd, er zit inderdaad iemand in.’

Robinson en Pulcillo sloegen elkaar verheugd op de schouders. ‘Dit is waar we op hadden gehoopt!’ zei hij.

Pulcillo grinnikte. ‘Nu kunnen we de rest van de tentoonstelling inrichten.’

‘Een mummie!’ Robinson gooide zijn hoofd achterover en lachte. ‘Iedereen is gek op mummies!’

Nieuwe beelden verschenen op het scherm en ze keken allemaal weer aandachtig naar de monitor toen er meer delen van de schedel zichtbaar werden. De holte leek niet gevuld te zijn met hersenen maar met gedraaide vezels die eruitzagen als kriewelende wormen.

‘Dat zijn repen linnen,’ zei dr. Pulcillo dromerig, alsof dit het mooiste was wat ze ooit had gezien.

‘Hé, er zitten geen hersenen in het hoofd,’ zei de laborant.

‘Nee, de hersenen werden er meestal uitgehaald.’

‘Is het waar dat ze een haakje door de neus staken en de hersenen er zo uittrokken?’ vroeg de laborant.

‘Niet helemaal. Je kunt de hersenen er niet uittrekken, omdat ze te zacht zijn. Ze hadden waarschijnlijk een instrument om ze te centrifugeren tot ze vloeibaar werden. Dan hielden ze het lichaam zodanig schuin dat de hersenen via de neus naar buiten drupten.’

‘Getverderrie,’ zei de laborant. Maar hij hing aan Pulcillo’s lippen.

‘Soms lieten ze de schedel daarna leeg, soms vulden ze hem op met repen linnen, zoals hier het geval is. En met wierookhars.’

‘Wat is wierookhars eigenlijk? Dat heb ik me altijd afgevraagd.’

‘Geurige hars van een heel speciale boom in Afrika. Het was in de Oudheid erg waardevol.’

‘Daarom bracht een van de drie wijzen dus wierook mee naar Bethlehem.’

Josephine knikte. ‘Het werd beschouwd als een kostbaar geschenk.’

‘Oké,’ zei dr. Brier, ‘we zijn gevorderd tot onder de oogkassen. Hier ziet u de bovenkaak en...’ Hij zweeg en keek fronsend naar een onverwachte dichtheid.

Robinson mompelde: ‘Asjemenou.’

‘Dat moet iets van metaal zijn,’ zei dr. Brier. ‘En het zit in de mondholte.’

‘Het kan goudblad zijn,’ zei Pulcillo. ‘In de Grieks-Romeinse tijd werden soms tongen van goudblad in de mond geplaatst.’

Robinson wendde zich tot de televisiecamera die alles opnam wat er werd gezegd. ‘Er lijkt een metalen voorwerp in de mond te zitten. Dat zou stroken met onze veronderstelling dat de mummie dateert uit de Grieks-Romeinse Oudheid.’

‘Maar dit? Wat is dit?’ riep dr. Brier uit.

Maura keek snel weer naar het computerscherm. In de onderkaak van de mummie zat een helder vlekje. Maura was met stomheid geslagen, want dit was iets wat je niet diende aan te treffen in een lijk van tweeduizend jaar oud. Ze leunde naar voren en staarde naar het detail dat geen enkel commentaar zou uitlokken als dit een hedendaags lijk was dat op de sectietafel lag. ‘Ik weet dat het onmogelijk is,’ zei ze zachtjes, ‘maar weten jullie waar dit op lijkt?’

De radioloog knikte. ‘Een vulling.’

Maura keek naar Dr. Robinson, die net zo verbluft was als de andere aanwezigen. ‘Is iets dergelijks ooit eerder aangetroffen bij Egyptische mummies?’ vroeg ze. ‘Tandheelkundige technieken uit de Oudheid die je voor moderne vullingen kunt aanzien?’

Met wijd opengesperde ogen schudde hij zijn hoofd. ‘Maar dat wil niet zeggen dat de Egyptenaren er niet toe in staat waren. Ze hadden de hoogst ontwikkelde geneeskunde van de Oudheid.’ Hij keek naar zijn collega. ‘Josephine, wat kun jij ons daarover vertellen? Jij bent hierin gespecialiseerd.’

Josephine had moeite een antwoord te formuleren. ‘Er.. er zijn papyri uit het Oude Koninkrijk,’ zei ze, ‘waarop staat beschreven hoe je losse tanden kunt repareren en hoe je bruggen kunt maken. En er was een genezer die erom bekendstond tanden te kunnen maken. We weten dus dat ze erg vindingrijk waren op het gebied van de tandheelkunde. Ze waren hun tijd ver vooruit.’

‘Maar hebben ze ooit een kies op deze manier gerepareerd?’ Maura wees naar het scherm.

Josephine Pulcillo richtte haar verbijsterde blik weer op de monitor. ‘Als dat het geval is,’ zei ze zacht, ‘dan heb ik daar nooit iets over vernomen.’

Op de monitor verschenen nieuwe beelden in nuances van grijs, doorsneden van het lichaam alsof het met een broodmes aan plakken werd gesneden. Deze patiënte kon vanuit elke in-

valschoek bestookt worden met röntgenstralen en onderworpen worden aan enorme doses straling, want niemand hoefde bang te zijn voor kanker of neveneffecten van het onderzoek. Volkomen gedwee lag ze erbij terwijl de röntgenstralen haar lichaam doorklieften.

Nog beduusd door wat ze zojuist gezien hadden, leunde Robinson naar voren, als een strak gespannen boog, alert op nieuwe verrassingen. De eerste plakken van het bovenlichaam verschenen, de borstholte zwart en leeg.

‘Zo te zien zijn de longen verwijderd,’ zei de radioloog. ‘Ik zie alleen een wat verschrompeld mediastinum in de borst.’

‘Dat is het hart,’ zei Pulcillo, met een iets vastere stem dan daarnet. Dit was tenminste weer iets wat ze had verwacht. ‘Ze probeerden het altijd te laten zitten.’

‘Alleen het hart?’

Ze knikte. ‘Men beschouwde het als het centrum van de verstandelijke vermogens, dus werd het nooit van het lichaam gescheiden. Er staan drie verschillende formules in het Dodenboek die ervoor moeten zorgen dat het hart op zijn plek blijft zitten.’

‘En de andere organen?’ vroeg de laborant. ‘Ik heb gehoord dat die in speciale potjes werden gedaan.’

‘Dat was vóór de eenentwintigste dynastie. Vanaf circa de eerste eeuw voor Christus werden de organen in vier bundels verpakt en teruggelegd in het lichaam.’

‘Die zouden we dus moeten zien?’

‘In een mummie uit het tijdperk van de Ptolemaeën zouden we die moeten zien, ja.’

‘Ik denk dat ik een goede schatting kan maken van haar leeftijd,’ zei de radioloog. ‘De verstandskiezen zijn volledig doorgekomen, de schedelnaad is gesloten en ik zie geen degeneratieve veranderingen in de wervelkolom.’

‘Een jonge volwassene,’ zei Maura.

‘Waarschijnlijk jonger dan vijfendertig.’

‘In de tijd dat zij leefde, was vijfendertig wat nu de middelbare leeftijd is,’ zei Robinson.

De scan was gevorderd tot onder de borst. De röntgenstralen sneden door de laagjes van de windsels en het uit verdroogde huid en beenderen bestaande omhulsel en toonden nu de buikholte. Wat Maura daarin zag was heel vreemd, even vreemd als een autopsie op een buitenaards wezen zou zijn. Waar ze de lever, milt, maag en alvleesklier verwachtte, zag ze een wirwar van linnen, een inwendig landschap waaraan alles ontbrak wat herkenbaar had moeten zijn. Alleen de heldere knobbels van de wervelkolom vertelden haar dat dit echt een menselijk lichaam was, een lichaam dat was uitgehold en opgevuld als een lappenpop.

Maar al was de anatomie van mummies voor haar iets heel nieuws, voor Robinson en Pulcillo was het bekend terrein. Toen er nieuwe beelden verschenen, leunden ze naar voren en wezen details aan die ze herkenden.

‘Kijk,’ zei Robinson. ‘Dat zijn de vier linnen pakketjes met de organen.’

‘Hier begint het bekken,’ zei dr. Brier. Hij wees naar twee bleke bogen, de bovenste randen van de twee helften van het darmbeen.

De computer bleef de eindeloze hoeveelheid röntgenfoto’s compileren en met iedere flinterdunne schijf kreeg het bekken zijn bekende vorm. Het was een digitale striptease waarbij elke nieuwe foto een nieuw en prikkelend kijkje op het lichaam bood.

‘Kijk eens naar de vorm van de bekkeningang,’ zei dr. Brier.

‘Het is een vrouw,’ zei Maura.

De radioloog knikte. ‘Ja, dat is nu wel duidelijk.’ Hij draaide zich om en grinnikte naar de twee archeologen. ‘U kunt haar nu officieel Madam X noemen. Het is geen Mister X.’

‘En kijk eens naar de symfyse,’ zei Maura, haar ogen gericht op het scherm. ‘Geen breuk.’

Brier knikte. ‘Inderdaad.’

‘Wat wil dat zeggen?’ vroeg Robinson.

Maura legde het uit. ‘Tijdens de bevalling wijken de schaambeenderen uiteen op het punt waar ze aan de schaambeenvoeg vastzitten, zodat de baby erdoor kan. Zo te zien heeft deze vrouw nooit een kind gebaard.’

De laborant lachte. ‘Uw mummie was geen mammie.’

De scan was inmiddels gevorderd tot onder het bekken en nu zagen ze doorsneden van de bovenbenen, de botten gevat in het verschrompelde vlees van de dij.

‘Nick, we moeten Simon bellen,’ zei Pulcillo. ‘Hij zit natuurlijk ook in spanning.’

‘O hemel, helemaal vergeten.’ Robinson pakte zijn mobiele telefoon en belde zijn baas. ‘Simon, drie keer raden waar ik op dit moment naar kijk. Ja, ze is prachtig. En we zijn een paar verrassingen tegengekomen. De persconferentie zal dus een...’ Hij zweeg abrupt en staarde naar het scherm.

‘Wat zullen we nou krijgen?’ stamelde de laborant.

Wat er nu op het scherm oplichtte, was zo onverwacht dat het doodstil werd in de kamer. Als er een levende patiënt op de CT-tafel had gelegen, zou Maura geen moeite hebben gehad het kleine, metalen voorwerp te identificeren dat in de kuit zat, een voorwerp dat het dunne kuitbeen had verbrijzeld. Maar dit stukje metaal hoorde niet thuis in het been van Madam X.

Een kogel hoorde niet thuis in het millennium van Madam X.

‘Is dat wat ik denk dat het is?’ vroeg de laborant.

Robinson schudde zijn hoofd. ‘Het moet post mortem zijn gebeurd. Dat kan niet anders.’

‘Tweeduizend jaar post mortem?’

‘Ik... ik bel je zo terug, Simon.’ Robinson verbrak de verbinding, draaide zich om naar de cameraman en zei: ‘Ophouden met filmen. Zet de camera alstublieft meteen uit.’ Hij haalde diep adem. ‘Oké, oké, laten we... logisch blijven denken, mensen.’ Hij rechtte zijn rug en leek zijn zelfvertrouwen terug te vinden toen hem een aannemelijke verklaring inviel. ‘Veel mummies

zijn ruw behandeld en beschadigd door souvenirjagers. Blijkbaar heeft iemand op deze mummie geschoten. En later heeft een conservator geprobeerd de schade te repareren door haar opnieuw te omwikkelen. Daarom zit er geen gaatje in de windsels.’

‘Nee, zo is het niet gegaan,’ zei Maura.

Robinson knipperde met zijn ogen. ‘Hoe bedoelt u? Dat moet wel.’

‘De schade aan dat been is niet post mortem. Het is gebeurd toen de vrouw nog leefde.’

‘Dat bestaat niet.’

‘Dr. Isles heeft gelijk,’ zei de radioloog. Hij keek naar Maura. ‘U doelt op de vroege botvorming rondom de breuk?’

‘Vroege botvorming?’ vroeg Robinson. ‘Wat wil dat zeggen?’

‘Het wil zeggen dat het genezingsproces van het gebroken bot al op gang was gekomen toen deze vrouw is gestorven. Ze heeft zeker nog een paar weken geleefd nadat de wond was toegebracht.’

‘Waar komt deze mummie vandaan?’ vroeg Maura aan de curator.

Robinsons bril zakte weer van zijn neus en hij staarde over de bovenrand alsof hij gehypnotiseerd was door het voorwerp dat leek op te gloeien in het been van de mummie.

Het was Josephine Pulcillo die met een nauwelijks hoorbare fluisterstem antwoord gaf op de vraag. ‘Ze lag in de kelder van het museum. Nick – dr. Robinson – heeft haar in januari gevonden.’

‘En hoe is het museum eraan gekomen?’

Pulcillo schudde haar hoofd. ‘Dat weten we niet.’

‘Het moet ergens opgetekend staan. U moet een dossier hebben over de herkomst.’

‘Nee, we hebben niets over haar,’ zei Robinson, die eindelijk zijn stem had teruggevonden. ‘Het Crispin Museum bestaat al honderddertig jaar en er ontbreekt veel informatie. We hebben geen idee hoe lang ze in de kelder heeft gelegen.’

‘Hoe hebt u haar gevonden?’

Vanwege de airconditioning was het koel in de kamer, maar toch parelden er zweetdruppels op Robinsons bleke gezicht. ‘Toen ik er drie jaar geleden kwam werken, ben ik begonnen met het inventariseren van alle voorwerpen. Zo heb ik haar ontdekt. Ze zat in een ongelabelde kist.’

‘En dat vond u niet vreemd? Dat er in een ongelabelde kist zoiets zeldzaams zat als een Egyptische mummie?’

‘Maar mummies *zijn* niet zo zeldzaam. In de negentiende eeuw kon je er in Egypte al voor vijf dollar eentje kopen en hebben Amerikaanse reizigers er honderden mee naar huis genomen. Ze liggen op zolders en in antiekwinkels. De eigenaars van een freakshow in Niagara Falls beweren zelfs dat ze koning Ramses I in hun oorspronkelijke collectie hadden. Zo verwonderlijk is het dus niet dat we een mummie in ons museum hebben aangetroffen.’

‘Dr. Isles,’ zei de radioloog. ‘De foto is gereed. Wilt u er even naar kijken?’

Maura keek weer naar de monitor. Op het scherm zag ze nu een gewone röntgenfoto, zoals de foto’s die ze in het mortuarium dagelijks aan de lichtbak hing. Ze had geen radioloog nodig om te weten waar ze naar keek.

‘Geen twijfel mogelijk,’ zei dr. Brier.

Nee. Geen twijfel mogelijk. Er zit een kogel in het been.

Maura pakte haar mobieltje.

‘Wie belt u, dr. Isles?’ vroeg Robinson.

‘Ik laat haar naar het mortuarium vervoeren,’ zei ze. ‘Madam X is nu een zaak voor het forensisch laboratorium.’

‘Alice moet maar gauw thuiskomen, anders bezwijk jij nog aan een overdosis Discovery Channel.’

Ze stapten uit in de vochtige warmte waar Janes weerbarstige donkere haar altijd zo van ging kroezen. In de vier jaar dat ze als rechercheur op de afdeling Moordzaken werkte, had ze al vaak de korte afstand over het parkeerterrein naar de ingang van het forensisch laboratorium afgelegd, in januari glibberend over de spekgladde bevroren grond, in maart hollend door de stromende regen, in augustus sjokkend over het plakkerige asfalt. Die twintig, dertig stappen waren haar net zo bekend als de naargeestige bestemming. Ze had gedacht dat het na verloop van tijd makkelijker zou worden deze korte afstand te overbruggen, dat ze op een dag immuun zou worden voor de gruwelen die op de roestvrijstalen tafel geopenbaard werden, maar sinds de geboorte van haar dochter Regina een jaar geleden was de dood alleen maar angstaanjagender geworden. Van het moederschap werd je niet sterker. Je werd er juist kwetsbaar door, bang voor wat de dood je kon afnemen.

De persoon die vandaag in het mortuarium lag te wachten, boezemde haar echter geen angst in, maar wekte alleen haar nieuwsgierigheid op. In het voorvertrek van de sectiezaal liep ze rechtstreeks naar de glazen wand om de vrouw te bekijken die op de tafel lag.

The Boston Globe had de mummie *Madam X* gedoopt, een pakkende naam die beelden opriep van een sensuele schoonheid, een Cleopatra met donkere ogen. Wat Jane zag, was een in lappen gewikkeld uitgedroogd omhulsel.

‘Ze ziet eruit als een menselijke tamale,’ zei Jane.

‘Wie is dat meisje?’ vroeg Frost, die ook door het raam keek.

In de zaal bevonden zich twee mensen die Jane niet kende. De man was lang en slungelig en zijn bril gaf hem een geleerd voorkomen. De jonge vrouw was een kleine brunette die onder haar autopsiekleding een spijkerbroek droeg. ‘Dat zijn zeker de archeologen van het museum. Die zouden erbij zijn.’

‘Is *zij* een archeologe? Wauw.’

Jane gaf hem een nijldige stomp met haar elleboog. ‘Alice kan nog geen paar weken weggaan of jij vergeet al dat je getrouwd bent.’

‘Ik bedoel alleen maar dat ik nooit had gedacht dat archeologen zo sexy konden zijn.’

Ze trokken schoenbeschermers en autopsiejassen aan en gingen naar binnen.

‘Hallo, Maura,’ zei Jane. ‘Is dit echt iets voor ons?’

Maura stond bij de lichtbak en draaide zich naar hen om. Zoals altijd keek ze volkomen serieus. Andere lijkschouwers maakten tijdens de sectie nog wel eens grapjes of leverden ironisch commentaar, maar Maura hoorde je zelden lachen in de aanwezigheid van de dood. ‘Daar hopen we zo dadelijk achter te komen.’ Ze stelde de twee mensen die Jane door het raam had gezien, aan hen voor. ‘De conservator, dr. Nicholas Robinson, en zijn collega, dr. Josephine Pulcillo.’

‘Bent u beiden verbonden aan het Crispin Museum?’ vroeg Jane.

‘Ja, en ze vinden wat ik ga doen helemaal niet leuk,’ zei Maura.

‘Het is destructief,’ zei Robinson. ‘Er moeten andere manieren zijn om aan informatie te komen. Zonder in haar te snijden.’

‘Daarom wil ik u er juist bij hebben, meneer Robinson,’ zei Maura. ‘Om me te helpen de schade zoveel mogelijk te beperken. Ik zou echt niet graag een antiquiteit kapotmaken.’

‘Ik dacht dat er op de CT-scan van gisteren duidelijk een kogel te zien was,’ zei Jane.

‘Dit zijn de röntgenfoto’s die we vanochtend hebben gemaakt,’ zei Maura. ‘Wat denk jij ervan?’

Jane liep naar de lichtbak en bekeek de foto’s. Het felle vlekje in de rechterkuit leek inderdaad sterk op een kogel. ‘Nu snap ik waarom je gisteravond zo hysterisch was.’

‘Ik was helemaal niet hysterisch.’

Jane lachte. ‘Je zat er anders dicht tegenaan.’

‘Ik geef toe dat het een enorme schok was toen ik het zag. Dat gold voor ons allemaal.’ Maura wees naar de botten van het rechteronderbeen. ‘Je ziet dat het kuitbeen is gebroken, waarschijnlijk door dit projectiel.’

‘En je zei dat het is gebeurd toen ze nog leefde?’

‘Ja, er is nieuwe botvorming te zien. Dit bot was bezig te genezen toen ze stierf.’

‘Maar de windsels zijn tweeduizend jaar oud,’ zei dr. Robinson. ‘Dat is wetenschappelijk vastgesteld.’

Jane bekeek de röntgenfoto aandachtig, zoekend naar een logische verklaring voor wat ze hier zagen. ‘Misschien is het geen kogel. Misschien is het een of ander voorwerp van metaal uit de Oudheid. Een speerpunt of zo.’

‘Dat is geen speerpunt, Jane,’ zei Maura. ‘Dat is een kogel.’

‘Haal hem er eerst maar eens uit. Dan hebben we bewijs.’

‘En als het zo blijkt te zijn?’

‘Dan zitten we met een levensgrote puzzel. Want hoe is zoiets in godsnaam te verklaren?’

‘Weet je wat Alice zei toen ik haar er gisteravond over belde?’ zei Frost. “‘Tijdreis.” Dat was het eerste wat er in haar opkwam.’

Jane lachte. ‘Sinds wanneer is Alice zo zweverig?’

‘Het is anders theoretisch mogelijk, terugreizen in de tijd,’ zei hij. ‘Een vuurwapen meenemen naar het Oude Egypte.’

Maura viel hen ongeduldig in de rede: ‘Zullen we ons maar houden bij de reële mogelijkheden?’

Jane keek fronsend naar het brokje metaal dat er precies zo uitzag als alle andere die ze had gezien op talloze röntgenfoto’s van levenloze ledematen en verbrijzelde schedels. ‘Ik weet geen reële mogelijkheid te bedenken,’ zei ze. ‘Het lijkt me dus het beste om haar maar gewoon open te snijden en kijken wat dat stukje metaal is. Misschien hebben de archeologen gelijk. Misschien trek je voorbarige conclusies.’

Robinson zei: ‘Ik heb als conservator de plicht haar te beschermen en haar niet zomaar aan stukken te laten snijden.’

Kunt u de schade in elk geval beperken tot het been in kwestie?’

Maura knikte. ‘Dat is een redelijk verzoek.’ Ze liep naar de tafel. ‘Laten we haar omdraaien. Als er een ingangswond is, moet die in de rechterkuit zitten.’

‘Dat kunnen we het beste samen doen,’ zei Robinson. Hij ging bij het hoofd staan en Josephine bij de voeten. ‘We moeten het hele lichaam ondersteunen en mogen op geen enkel deel ervan druk uitoefenen. Als wij vieren u dus even helpen...’

Maura schoof haar in latex handschoenen gestoken handen onder de schouders van de mummie en zei: ‘Rechercheur Frost, zou u de heupen willen ondersteunen?’

Frost keek aarzelend naar de vlekkerige linnen windsels. ‘Moeten we geen mondkmaskers voordoen?’

‘We gaan haar alleen maar omdraaien,’ zei Maura.

‘Ik heb gehoord dat ze ziektekiemen met zich meedragen. Dat je longontsteking krijgt als je zo’n spore inademt.’

‘Schei toch uit,’ zei Jane. Ze trok met een ongeduldig gebaar latex handschoenen aan en liep naar de tafel. Daar schoof ze haar handen onder de heupen van de mummie en zei: ‘Wat mij betreft kunnen we.’

‘Goed. Een, twee, drie, tillen,’ zei Robinson. ‘Draaien. Goed zo...’

‘Goh, ze weegt haast niks,’ zei Jane.

‘Het lichaam van een levend mens bestaat voor het grootste deel uit water. Als je de organen verwijdert en de rest van het lichaam laat uitdrogen, houdt je slechts een fractie van het gewicht over. Ze weegt waarschijnlijk maar vijftwintig kilo, inclusief de windsels.’

‘Net *beef jerky*.’

‘Dat is het precies. Gedroogd vlees. Oké, laat haar zakken. Voorzichtig.’

‘Ik meen het van die ziektes,’ zei Frost. ‘Ik heb er een documentaire over gezien.’

‘Hebt u het over de “vloek van de farao”?’ vroeg Maura.

‘Ja,’ zei Frost. ‘Over al die mensen die zijn gestorven nadat ze in de graftombe waren geweest. Ze hadden een spore ingeademd en werden ziek.’

‘Aspergillus,’ zei Robinson. ‘Toen Howard Carter en zijn mannen het graf openden, hebben ze waarschijnlijk micro-organismen ingeademd die zich daar door de eeuwen heen hadden verzameld. Aspergillus heeft toen bij sommigen van hen een fatale longontsteking veroorzaakt.’

‘Dus Frost kletst niet zomaar wat?’ zei Jane. ‘Bestaat de vloek van de farao echt?’

In de ogen van Robinson vlamde ergernis op. ‘Natuurlijk niet. Er zijn indertijd een paar mensen gestorven, maar na wat Carter en zijn ploeg die arme Toetanchamon hadden aangedaan, verdienen ze het ergens ook wel om door een vloek getroffen te worden.’

‘Wat hebben ze hem dan aangedaan?’ vroeg Jane.

‘Hem mishandeld, opengesneden en zijn botten gebroken. Hem zo ongeveer uiteengereten, op zoek naar juwelen en amuletten. Ze hebben hem in stukken gebroken om hem uit de kist te krijgen, zijn armen en benen en zelfs zijn hoofd van zijn romp gerukt. Dat is geen wetenschap. Het is ontheiliging.’ Hij keek naar Madam X en Jane zag bewondering, zelfs genegenheid in zijn ogen. ‘Dat mag haar niet overkomen.’

‘Het is allesbehalve mijn bedoeling haar te mishandelen,’ zei Maura. ‘Daarom zal ik eerst een klein stukje van de windsels losmaken om te zien wat er precies aan de hand is.’

‘U kunt ze waarschijnlijk niet zomaar losmaken,’ zei Robinson. ‘Als de binnenste repen in hars zijn gedoopt, zoals de traditie was, zullen ze stevig aan elkaar geplakt zitten.’

Maura draaide zich om naar de lichtbak om de foto nog een keer te bekijken en pakte toen een scalpel en een pincet. Jane had Maura al vaak in lichamen zien snijden, maar had haar nog nooit zo lang zien aarzelen, met het mes boven de kuit, alsof ze de eerste snee niet durfde te maken. Hierdoor zou ze Madam X

voor altijd beschadigen en Robinson en Pulcillo keken toe met onverholen afkeuring op hun gezicht.

Maura maakte de eerste snede. Niet haar vertrouwde, doortastende incisie in vlees. Met het pincet trok ze voorzichtig de bovenste reep linnen weg en ze sneed vervolgens de windsels een voor een door. ‘Het linnen laat makkelijk los,’ zei ze.

Josephine fronste. ‘Dat komt niet overeen met de traditie. Normaal gesproken werden de repen stof overgoten met gesmolten hars. Toen men in de jaren dertig van de negentiende eeuw mummies begon uit te pakken, hadden ze soms de grootste moeite de windsels eraf te krijgen.’

‘Waar diende de hars eigenlijk voor?’ vroeg Frost.

‘Om de windsels aan elkaar te plakken. Daar werden ze stijf en stevig van. Net zoals je een omhulsel van papier-maché maakt om de inhoud te beschermen.’

‘Ik ben al door de laatste laag heen,’ zei Maura. ‘Aan geen van deze stroken zat hars.’

Jane boog zich naar voren om te zien wat er onder de stof lag. ‘Is dat haar huid? Het ziet eruit als oud leer.’

‘Verdroogde huid is ook leer, rechercheur Rizzoli,’ zei Robinson. ‘In zekere zin.’

Maura pakte de schaar en knipte behoedzaam stukjes van het linnen weg om een groter deel van het been bloot te leggen. De huid zag eruit als bruin perkament dat om de botten heen was gevouwen. Ze keek nogmaals naar de röntgenfoto en hield een vergrootglas boven de kuit. ‘Ik kan in de huid geen ingangswond vinden.’

‘Dan is de wond dus niet post mortem,’ zei Jane.

‘Dat komt overeen met wat we op die röntgenfoto zien. Het voorwerp is in haar lichaam gedrongen toen ze nog leefde. Ze heeft daarna nog lang genoeg geleefd om het gebroken bot de gelegenheid te geven aan het genezingsproces te beginnen. En de wond is dichtgegroeid.’

‘Hoe lang is daarvoor nodig?’

‘Een paar weken. Misschien een maand.’

‘Gedurende die tijd heeft er iemand voor haar gezorgd, neem ik aan. Haar gevoed en beschermd.’

Maura knikte. ‘Daardoor is nog moeilijker vast te stellen hoe ze precies is gestorven.’

Robinson vroeg: ‘Hoe ze precies is gestorven? Wat bedoelt u?’

‘Ze bedoelt,’ zei Jane, ‘dat we ons afvragen of ze is vermoord.’

‘Laten we eerst dit even bekijken.’ Maura pakte het mes. Door de mummificatie waren de weefsels zo hard als leer geworden en het mes gleed dan ook niet soepel door het verschrompelde vlees.

Jane keek over de tafel heen naar Josephine Pulcillo en zag dat ze haar lippen op elkaar klemde, alsof ze moeite had zich in te houden. Maar ook al was ze nog zo tegen de hele procedure gekant, ze kon haar ogen er niet van afwenden. Ze bogen zich allemaal naar voren, zelfs Frost met zijn sporenfobie, de blik gefixeerd op het blootgelegde stukje been, toen Maura een korentang in de snee stak. Al na een paar seconden zoeken in het uitgedroogde vlees klemden de kaken van de tang zich om hun buit. Maura liet het voorwerp op een roestvrijstalen schaalteje vallen. Er klonk een metaalachtige tik.

Josephine Pulcillo’s adem stokte. Het was geen speerpunt en geen afgebroken punt van een mes.

Maura zei hardop wat ze nu allemaal al wisten: ‘Ik denk dat hiermee wel bevestigd is dat Madam X geen tweeduizend jaar oud is.’

zaten, kreeg dat het karakter van een grabbelton en mochten de gasten allemaal iets mee naar huis nemen.'

'Dat was hun idee van een feestje?' vroeg Frost. 'Oude lijken uitpakken?'

'De meest vooraanstaande Victoriaanse families deden eraan mee,' zei Robinson. 'Nu weet u meteen hoe weinig respect ze hadden voor de doden van de Egyptenaren. Als het lijk was uitgepakt, werd het weggegooid of verbrand, maar de windsels hielden ze vaak als souvenir. Daarom zijn die nu nog steeds te koop.'

'Het is dus mogelijk dat dit linnen wel echt oud is en het lijk niet,' zei Frost.

'Dat zou de bevindingen van de koolstofdatering verklaren. Maar wat Madam X zelf betreft...' Robinson schudde verbijsterd zijn hoofd.

'Hiermee is nog niet bewezen dat het om een moord gaat,' zei Frost. 'Je kunt iemand niet van moord beschuldigen op basis van een schotwond als de wond al was gaan genezen.'

'Ik denk echt niet dat ze zich vrijwillig heeft laten mummificeren,' zei Jane.

'Toch zou dat kunnen,' zei Robinson.

Alle ogen gingen naar de conservator, die volkomen serieus keek.

'Vrijwillig je hersenen en organen uit je lijf laten trekken?' zei Jane. 'Dank u zeer.'

'Er zijn mensen die hun lichaam juist hiervoor ter beschikking stellen.'

'Ja, dat programma heb ik gezien!' zei Frost. 'Dat was ook op Discovery Channel. Archeologen die zelf een man hadden gemummificeerd.'

Jane staarde naar het nog ingepakte lijk. Ze probeerde zich voor te stellen hoe het was om strak omwikkeld te worden met verstikkend verband. Om tweeduizend jaar in een linnen dwangbuis te zitten tot een nieuwsgierige archeoloog besluit de lappen weg te halen en je verschrompelde lichaam bloot te leggen. Om